देशेषु रक्षा चैव विधीयताम् । शीताभिरद्भिरष्टीलामिमाञ्च परिषेचय । वैशम्पायन उवाच । सा सिच्यमाना त्वष्टीला बभूव बहुधा तदा । अङ्गुष्ठपर्व्वमात्राणां गर्भाणां पृथगेव तु । एकाधिकशतं पूर्णं यथायोगं विशाम्पते ! । मांसपेशयस्तदा राजन् ! क्रमशः कालपर्य्ययात् । ततस्तांस्तेषु कुम्भेषु गर्भानवदधे तदा । स्वनुगुप्तेषु देशेषु रक्षां चैवादधात्ततः । शशंस चैव भगवान् कालेनैतावता पुनः । उद्घाटनीयान्येतानि कुम्भानीति स सौबलीम् । इत्युक्त्वा भगवान् व्यासस्तथा प्रतिविधाय च । जगाम तपसे धीमान् हिमवन्तं शिलोच्चयम् । जज्ञे क्रमेण चैतेन तेषां दुर्य्योधनोऽनृपः ! । जन्मतस्तु प्रमाणेन ज्येष्ठो राजा युधिष्ठिरः" । भा० आ० ११५ अ० ।

तेषां नामानि ज्येष्ठानुज्येष्ठानि च तत्रैव ११७ अ० पाठक्रमेणोक्तानि यथा

"दुर्य्योधनो युयुत्सुश्च राजन् ! दुःशासनस्तथा । दुःसहो दुःशलश्चैव जलसन्धः समः सहः । विन्दानुविन्दौ दुर्द्धर्षः सुबाहुर्दुष्प्रधर्षणः । दुर्म्मर्षणो दुर्म्मुखश्च दुष्कर्णः कर्ण एव च । विविंशतिर्विकर्णश्च शलः सत्त्वः सुलोचनः । चित्रोपचित्रौ चित्राक्षश्चारुचित्रःशरासनः । दुर्म्मदो दुर्विगाहश्च विवित्सुर्विकटाननः । ऊर्णनाभः सुनाभश्च तथा नन्दोपनन्दकौ । चित्रबाणश्चित्रवर्म्मा सुवर्म्मा दुर्विमोचनः । अयोबाहुर्महाबाहुश्चित्राङ्गश्चित्रकुण्डलः । भीमवेगो भीमबलो बलाकी बलवर्द्धनः । उग्रायुधो भीमकर्म्मा कनकायुर्दृढायुधः । दृढवर्म्मा दृढक्षत्रः सोमकीर्त्तिरनूदरः । दृढसन्धो जरासन्धः सत्यसन्धः सदःसुवाक् । उग्रश्रवा उग्रसेनः सेनानीर्दुष्पराजयः । अपराजितः कुण्डशायी विशालाक्षो दुराधरः । दृढहस्तः सुहस्तश्च वातवेगसुवर्च्चसौ । आदित्यकेतुर्बह्वाशी नागदत्तोऽप्रयायिपि । कवची निषङ्गी कुण्डी च कुण्डधारो धनुर्द्धरः । उग्रभीमरथौ वीरौ वीरबाहुरलोलुपः । अभयो रौद्रकर्म्मा च तथा दृढरथश्च यः । अनाधृष्यः कुण्डभेदी विरावी दीर्घलोचनः । प्रमथ्यश्च प्रमाथी च दीर्घरोमश्च वीर्य्यवान् । दीर्घबाहुर्महाबाहुर्व्यूढोरुः कनकध्वजः । कुण्डाशी विरजाश्चैव दुःशला च शताधिका" । [भगिन्यां स्त्री ङीप् ।

गान्धारेय पु० गान्धार्य्या अपत्यम् ढक् । १दुर्य्योधनादौ २तद्

गान्धिक पु० गन्धो गन्धद्रव्यं पण्यमस्य ठक् । १सुगन्धिद्रव्यव्यवहारिणि (गन्धवेणे) अम्बष्ठात् राजपत्न्यां जाते सङ्कीर्णजातिभेदे । "गङ्गारस्य सहाया विटचेटविदूषकाद्याः स्युः । आद्यशब्दात् मालाकाररजकगान्धिकादयः" सा०द० । स्वार्थे ठक् । गन्धद्रव्यमात्रे च "पण्यानां गान्धिकं पण्यं किसुञ्चैः काञ्चनादिकैः । एकैकेन च यत् क्रीतं तच्छतेन प्रदीयते" पञ्चत० । गन्धी+स्वार्थे क । २गान्धिका कीटविशेषे स्त्री (गँधोपोका) शब्दर० । कृमिशब्दे २२०० पृ० द्रष्टव्यम् ।

गान्धी स्त्री गन्ध एव स्वार्थे प्रज्ञा० अण् सोऽस्या अस्ति अच् गौरा० ङीष् । कीटभेदे (गँधोपोका) कृमिशब्दे २२०० पृ० द्रष्टव्यम् ।

गामिन् त्रि० गम+भविष्यति णिनि । भाविगमनकारके "आगामी "यद्वागामिक्रियासुख्यकालस्याथन्तरालवत्" छन्दोग० एतद्योगे कर्म्मणि न षष्ठी २त० । "द्वितीयगामी न हि शब्द एष नः" रघुः । कर्त्तर्य्युपमाने उपपदे गम—णिनि । तत्तुल्यगन्तरि । "हंसवारणगामिनी" मनुः । "समसेव समाक्रान्तं द्वयं द्विरदगामिना" रघुः ।

गामुक त्रि० गम—उकञ् । गमनशीले ।

गाम्भीर्य्य न० गम्भीरस्य भावः ष्यञ् । १अगाधत्वे तलस्पर्शनायोग्यत्वे २अविकारित्वे च । "निरस्तगाम्भीर्य्यमपास्तपुष्पकम्" माघः । "गाम्भीर्य्यमविकारित्वम् अगाधत्वञ्च" मल्लि० । सा० द० उक्ते शौरुषसात्त्विकगुणभेदे यथा "शोभा विलासो माधुर्य्यं गाम्भीर्य्यं धैर्य्यतेजसी । ललितौदार्य्यमित्यष्टौ सत्त्वजाः पौरुषा गुणाः" इति पुरुषगुणानष्टधा विभज्य "भीशोकक्रोधहर्षैर्गाम्भीर्य्यं निर्विकारता" इति लक्षितम् । "विकाराः सहजा यस्य हर्षक्रोधभयादिषु । भावेषु नोपलभ्यन्ते तत् गाम्भीर्य्यमिति स्मृतम्" शाकु० । यथा "आहूतस्याभिषेकाय विसृष्टस्य वनाय च । न मया लक्षितस्तस्य स्वल्पोऽप्याकारविभ्रमः" । ४अचापल्ये च "गाम्भीर्य्यमनोहरं वपुः" रघुः "गाम्भीर्य्येण अचापल्येन" मल्लि० ।

गाय पु० गै—भावे घञ् । १गाने । "यथाविधानेन पठन्सामगायमविच्युतम्" भाग० । कर्म्मण्युपपदे गै—कर्त्तरि अण् । तत्तत्पदार्थगायके त्रि० । "विज्ञाय तावुत्तमगायकिङ्करौ" भाग० ४।१२।१८ । स्त्रियां टाप् सि० कौ० । सुग्रमते पक्षे ईप् ।

गायक त्रि० गै—ण्वुल् । १गानकर्त्तरि गानोपजीविनि २नटे । "पठन्ति पाणिस्वनिकास्तथा गायन्ति गायकाः" भा०शा०